

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/31
Karar Sayısı : 2011/56
Karar Günü : 30.3.2011
R.G. Tarih-Sayı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Edremit Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 14.12.2009 günlü, 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5. ve 6. maddelerinin Anayasa'nın 2., 10., 19., 36., 38., ve 138. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Verilen çekin karşılıksız çıkması üzerine yapılan şikâyet sonucunda sanık hakkında açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZ KONUSU YASA KURALLARI

1- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5. maddesi şöyledir:

'Ceza sorumluluğu, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı

MADDE 5 ' (1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adlî para cezasına hükmolunur. Ancak, hükmedilecek adlî para cezası, çek bedelinin karşılıksız kalan miktarından az olamaz. Mahkeme ayrıca, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın bulunması hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamına hükmeder. Bu davalar, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut şikâyetçinin yerleşim yeri mahkemesinde görülür.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlü olan kişi, çek hesabı sahibidir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması hâlinde, bu tüzel kişinin malî işlerini yürütmekle görevlendirilen yönetim organının üyesi, böyle bir belirleme yapılmamışsa yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişiler, çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlüdür.

(3) Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî ve cezaî sorumluluk çek hesabı sahibine aittir.

(4) Karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmeyen gerçek ve tüzel kişi hakkında, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde resen mahkeme tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir.

(5) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak, herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunulmadığı sürece ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 35 inci maddesine göre derhal tebligat çıkarılır. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya fiilen terkedilmiş olması hâlinde de, tebligat yapılmış sayılır.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade etmekle yükümlüdür. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açamaz.

(7) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde, düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle, muhatap bankaya liste hâlinde vermekle yükümlüdür.

(8) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra, Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına elektronik ortamda bildirilir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığının uygun görüşü alınarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir.

(9) Karşılıksız kalan bir çekle ilgili olarak yapılan soruşturma veya kovuşturma neticesinde;

a) Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına,

b) Mahkeme tarafından, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya davanın reddine,

karar verilmesi hâlinde, aynı kararda, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına da karar verilir. Bu karar, kesinleşmesi hâlinde, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına sekizinci fıkradaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(10) Koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına yapılan itirazın kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da sekizinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir.

(11) Birinci fıkarda tanımlanan suç nedeniyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, ön ödemeye ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 297 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki tebliğnamenin tebliğine ilişkin hükümler uygulanmaz.'

2- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 6. maddesi şöyledir:

'Etkin pişmanlık ve yasak kararının kaldırılması

MADDE 6 ' (1) Karşılıksız kalan çek bedelini, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödeyen kişi hakkında;

a) Soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına,

b) Kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından davanın düşmesine,

c) Mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına,

karar verilir.

(2) Şikâyetten vazgeçme hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kişi, mahkûm olduğu adli para cezası tamamen infaz edildikten veya bu cezayı ödemediği için hakkında hapis uygulanıp serbest bırakıldıktan itibaren üç yıl ve her hâlde yasağın konulduğu tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, hükmü veren mahkemeden çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasını isteyebilir; mahkemenin vereceği karara itiraz edebilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştiğinde, yasağın kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.'

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, ilk inceleme raporu, itiraz konusu yasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Kamu davasına konu olan karşılıksız çek, 3167 sayılı Yasa'nın yürürlükte olduğu zaman keşide edilmiş ve karşılıksız kalmıştır. Kamu davası ise 5941 sayılı Yasa'nın yürürlüğe

girmesinden sonra açılmıştır. İddianamede sonradan yürürlüğe giren 5941 sayılı Yasa'nın lehe olduğu ve bu nedenle sanığın anılan Yasa'nın 5. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarından cezalandırılması talep edilmiştir.

Kamu davasına konu olan çekin bedeli 29.000 TL'dir. Bu çek bedeline göre gerçekten hangi Yasa hükümlerinin lehe olduğunun tespit edilmesi uygulanacak kural sorunu açısından önem arz etmektedir.

3167 sayılı Yasa'nın 16. maddesinin 4814 sayılı Yasa ile değişik birinci fıkrasına göre, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce veya ibraz süresi içinde 4. madde uyarınca ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması nedeniyle kısmen de olsa ödenmeyen çeki keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcileri, kanunların ayrıca suç saydığı haller saklı kalmak üzere, çek bedeli tutarı kadar adli para cezasıyla cezalandırılmaktadır.

5941 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde ise '*Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, hamilin şikâyeti üzerine, her bir çekle ilgili olarak, binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Ancak, hükmedilecek adli para cezası, çek bedelinin karşılıksız kalan miktarından az olamaz.*' denilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan Kanun ile sonradan yürürlüğe giren Kanunların hükümleri farklı ise failin lehine olan Kanunun uygulanacağı kurala bağlanmıştır. Bu nedenle önceki yasa kuralının sanığın lehine olması durumunda, bu kural yürürlükten kalkmış olsa bile uygulanması gerekmektedir.

Sanık hakkında 3167 sayılı Yasa kuralının uygulanması durumunda verilebilecek en yüksek ceza, karşılıksız çıkan çek bedeli tutarı olan 29.000 lira adli para cezasıdır. Bu cezanın mahkeme tarafından belirlenen biçimde ödenmemesi durumunda sanık, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un Geçici 1. maddesine göre adli para cezasının bir günü yüz Türk Lirası hesabı ile hapsedilebilecek ve böylece en fazla 290 gün hapis cezası ile cezalandırılabilecektir.

5941 sayılı Yasa kuralının uygulanması durumunda ise sanık, çek bedelinin karşılıksız kalan miktarından az olmamak üzere binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılabilecektir. Mahkeme belirlenen adli gün para cezasını, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 52. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca sanığın ekonomik ve diğer şahsi hallerini göz önünde bulundurarak en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olmak üzere gün karşılığı adli para cezasına hükmedebilecektir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'de görülmekte olan kamu davasında karşılıksız kalan çek bedelinin miktarı 29.000 lira olduğuna göre sanık, bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı yirmi Türk Lirası olarak uygulanması durumunda 1.450 gün adli para cezasına, yüz Türk Lirasının uygulanması durumunda 290 gün adli para cezasına çarptırılabilir. Adli para cezası ödenmediği takdirde ise 5275 sayılı Yasa'nın 106. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince sanık, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarınca hapsedileceğinden ve adli para cezası yerine çektilen hapis cezasının süresi aynı maddenin (7) numaralı fıkrası gereğince üç yılı geçemeyeceğinden 290 gün ila 1.095 gün arasında hapis cezasına maruz kalabilecektir. Bu durumda 290 gün hapis cezası en az miktar olup, sanık daha fazla hapis cezası ile de cezalandırılabilecektir.

Yukarıda anılan yasa kuralları göz önüne alındığında, 3167 sayılı Yasa hükümlerinin lehe olduğu anlaşılmakta ve 5941 sayılı Yasa hükümlerinin bakılmakta olan davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle başvurunun, Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

IV- SONUÇ

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 14.12.2009 günlü, 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5. ve 6. maddelerinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu maddelere ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

30.3.2011 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ Üye	Osman Alifeyyaz PAKSÜT Üye	Ahmet AKYALÇIN Üye
Mehmet ERTEN Üye	Fettah OTO Üye	Serdar ÖZGÜLDÜR Üye
Serruh KALELİ Üye	Zehra Ayla PERKTAŞ Üye	Recep KÖMÜRCÜ Üye
Alparslan ALTAN Üye	Burhan ÜSTÜN	Engin YILDIRIM Üye
Nuri NECİPOĞLU Üye		Hicabi DURSUN Üye
Celal Mümtaz AKINCI		Erdal TERCAN